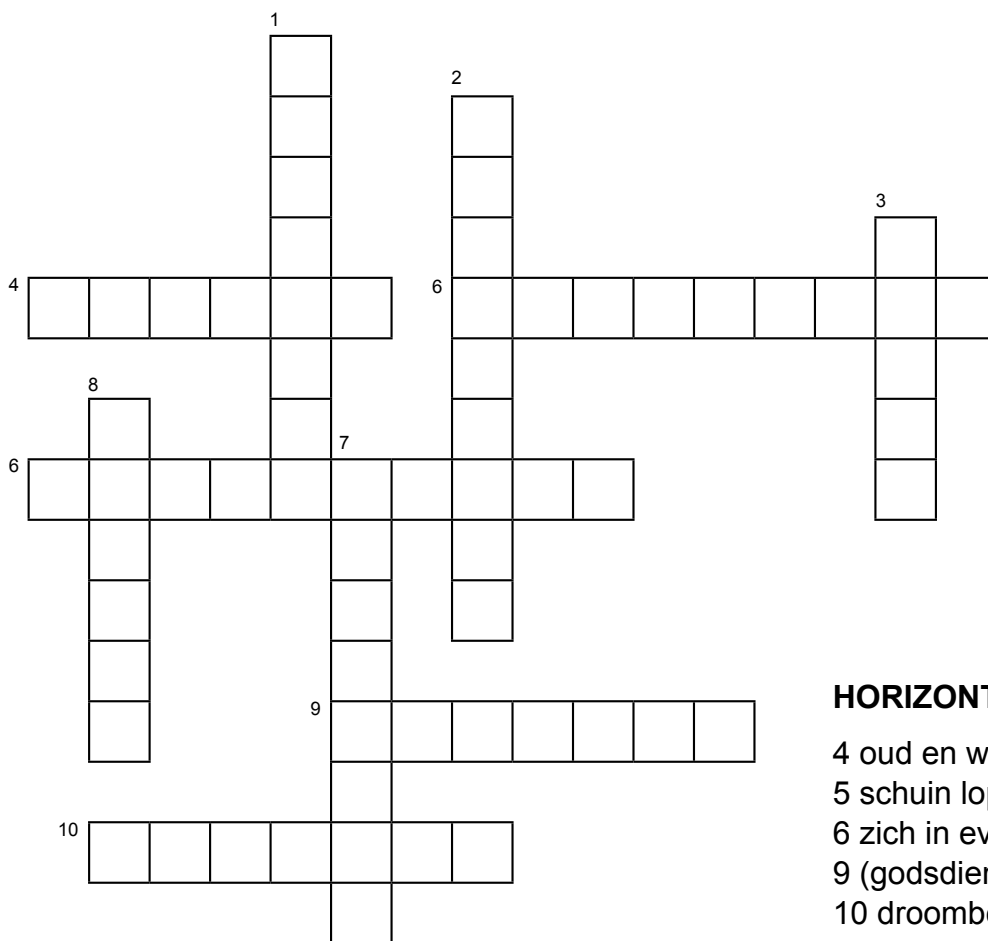

Een passende woordenschat gebruiken (vraag 1, 2)
Verwijswoorden verbinden met het corresponderend antecedent (vraag 6)
Signaalwoorden in een context gebruiken (vraag 7)
Lidwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en zelfstandige naamwoorden herkennen en juist rubriceren (vraag 3)

Vul dit kruiswoordraadsel in. Gebruik indien nodig de woordenschatclips in je werkschrift en taalboek.

HORIZONTAAL

- 4 oud en waardevol
- 5 schuin lopend
- 6 zich in evenwicht houden
- 9 (godsdienstig) gebruik
- 10 droombeeld

VERTICAAL

- 1 beven, rillen
- 2 bijna doof
- 3 iets wat niet gedaan of gezegd mag worden
- 7 tegenstelling
- 8 distinctie, stijl

b Schrijf het verhaal opnieuw in de juiste volgorde. Noteer de juiste zin achter het signaalwoord. Vergeet geen leestekens te gebruiken.

Kies uit:

- *hadden de regeringen van de getroffen landen geen plan om hun bevolking te beschermen*
- *in de Indische Oceaan bestaat er geen waarschuwingssysteem*
- *hadden de kustbewoners in Zuidoost-Azië geen idee wat ze moesten doen bij een tsunami*
- *het waarschuwingssysteem vallen er vaak minder slachtoffers*
- *de tsunami van 2004 zoveel doden eiste*

Dankzij _____

_____ ,

maar _____

_____ ,

Dat is één van de redenen waarom _____

_____ ,

Bovendien _____

_____ ,

Ook _____

_____ ,

Lees deze tekst.

Alle gekheid op een stokje

Ben je op vakantie in Indonesië, Cambodja of Mexico en wil je wel eens iets anders dan een ijsje? Ga dan op zoek naar een kraampje waar **ze** (1) spinnen verkopen. Niet levend, maar geroosterd en aan stokjes geregen. Vooral grote spinnen, zoals tarantula's, zijn erg in trek. Cambodjaanse mannen lusten **er** wel pap **van** (2). Niet alleen omdat **ze** (3) zo lekker zijn, maar ook omdat **ze** (4) geloven dat ze er stoerder en mannelijker van worden.

Hoe **ze** (5) smaken? Gewoon naar geroosterde tarantula natuurlijk.

a Verbind de verwijswaarden met de woorden waarnaar ze verwijzen. Opgelet: je kunt niet alle woorden van de tweede kolom gebruiken.

ze (1)	☐	☐	Cambodjaanse mannen
ervan (2)	☐	☐	verkopers
ze (3)	☐	☐	tarantula's
ze (4)	☐	☐	Cambodjaanse meisjes
ze (5)	☐	☐	geroosterde rupsen

b Zoek in de tekst minstens vijf soortnamen en twee eigennamen. Noteer ze in de tabel.

soortnamen	eigennamen
Ze verwijzen naar zaken waarvan er meer dan één bestaat. Ze beginnen met een kleine letter en hebben vaak een meervoudsvorm.	Ze verwijzen naar zaken waarvan er meestal maar één bestaat. Ze beginnen met een hoofdletter en hebben vaak geen meervoudsvorm.

Signaalwoorden geven structuur aan een tekst. Lees deze tekst en probeer daarna met sleutelwoorden de samenvatting te vervolledigen. De signaalwoorden zijn al ingevuld.

Waar komt het woord tsunami vandaan?

Op tweede kerstdag 2004 deed zich voor de kust van het Indonesische eiland Sumatra een onderzeese aardbeving voor met een kracht van 9,3 op de schaal van Richter. Daardoor ontstonden huizenhoge golven, die meer dan tien landen overspoelden. Sindsdien kennen we allemaal het woord voor zo'n reeks golven: tsunami.

Made in Japan

Tsunami is Japans voor 'havengolf'. Waarom gebruiken we in de hele wereld dat Japanse woord? Eenvoudig: omdat Japan in de loop der eeuwen het vaakst getroffen is door kleine en grote tsunami's. Dat komt omdat een tsunami vaak het gevolg is van een aardbeving. Op sommige plaatsen op aarde is de kans op een aardbeving groter dan op andere. Japan is zo'n risicogebied.

Niet elke aardbeving leidt tot een tsunami. Dat kan alleen als de aardbeving plaatsvindt onder de zeebodem. Verder moet ze zwaar genoeg zijn. En ten slotte mag ze zich niet te diep onder de zeebodem voordoen. De zeebodem moet openscheuren. Dat soort zware, onderzeese, ondiepe aardbevingen komen bijna alleen voor in de Stille Oceaan. Vandaar dat de havens van Japan zo vaak door tsunami's overspoeld zijn.

Meer lezen?

Als de aarde haar spierballen laat rollen

Geert Bouckaert en professor Manuel Sintubin
Lannoo, 2008

Waar komt het woord 'tsunami' vandaan?

inleiding: _____

sindsdien _____ = _____

Waarom het woord _____? (= Japans voor _____)

Een _____ is het gevolg van _____

maar niet elke _____

- alleen als _____

- verder _____

- ten slotte _____

Bijna alleen in de Stille Oceaan

vandaar dat _____

Passende woordenschat gebruiken (vraag 1, 2)
Lidwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en zelfstandige naamwoorden
herkennen en juist rubriceren (vraag 3)

Wat is een lidwoord?

Dat is een makkie! Er zijn maar drie lidwoorden: *de*, *het*, *een*.

Lidwoorden staan altijd bij een zelfstandig naamwoord: *de* *grap*, *het* *bezoek*, *een* *plons*.

Het lidwoord *een* kun je bij álle zelfstandige naamwoorden gebruiken.

De en *het* lukt niet altijd.

Is Nederlands niet je moedertaal?

Dan vind je dit vast supermoeilijk.

Enkele tips?

- *Een* kan altijd!
- Als je gokt, gok dan op het lidwoord *de*.
(3/4 van alle woorden zijn *de*-woorden.)
- Leg een lijstje aan met alle *het*-woorden.

Oefenen maar!

mannelijk

De computer is versleten.

Hij werkt erg traag.

Zijn geheugen zit vol.

vrouwelijk

De peer is lekker.

Ze/Zij is lekker sappig.

Haar schil is mooi groen.

onzijdig

Het schaap staat in de stal.

Het heeft honger.

Zijn voederbak is leeg.

Wat zijn zelfstandige naamwoorden?

Dat zijn woorden die een naam geven aan personen, dingen, dieren of planten.

personen → *papa, directeur, mevrouw, juf ...*

dingen → *kast, lijm, deur, schaar ...*

dieren → *hond, schaap, dinosaurus ...*

planten → *klimop, lelie, iep ...*

Bestaan er mannelijke en vrouwelijke zelfstandige naamwoorden?

Ja hoor! Er bestaan trouwens ook onzijdige naamwoorden.

Het geslacht van het naamwoord bepaalt welk lidwoord je moet kiezen en met welk woord je naar het naamwoord moet verwijzen.

Wat is een bijvoeglijk naamwoord?

Een bijvoeglijk naamwoord vertelt hoe iets of iemand is.

Reclamemakers zijn dol op bijvoeglijke naamwoorden.

Waar vind ik een bijvoeglijk naamwoord?

Meestal staat een bijvoeglijk naamwoord vóór een zelfstandig naamwoord.

Het past zich aan dat zelfstandig naamwoord aan.

een nieuw bankstel

een groot geluk

een nieuwe iPad

een grote deugniet

Soms staat het bijvoeglijk naamwoord ook 'los'. Dan zegt het **hoe** het onderwerp is.

Vandaag ben ik zo vrolijk.

Dan is 'bijvoeglijk' zelf een bijvoeglijk naamwoord!

Vind jij in deze reclameboodschappen alle bijvoeglijke naamwoorden?

DE BESTE EN DE LEKKERSTE CHOCOLADE

Verskillende kleuren

Nieuwe collectie

NIET ELKE KLEUR IS BESCHIKBAAR IN DE WINKEL.

Draagbare pc!

VOEDING TEGEN DE BESTE PRIJZEN

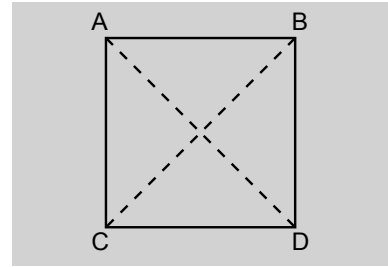
Vloeibaar wasmiddel met zachte frisheid

Normale prijs per l: 8,68 €

Halve maantjes ricotta

Deze promotie is geldig t.e.m. 14 maart.

Wat zie je op de tekeningen? Kies uit: *de illusie, het contrast, de ziel, het taboe, het ritueel, huiveren, antiek, hardhorig, chic, diagonalen, balanceren, de saffraan.*

Gebruik deze woorden in een zin zodat de betekenis duidelijk wordt.

huiveren: _____

chic: _____

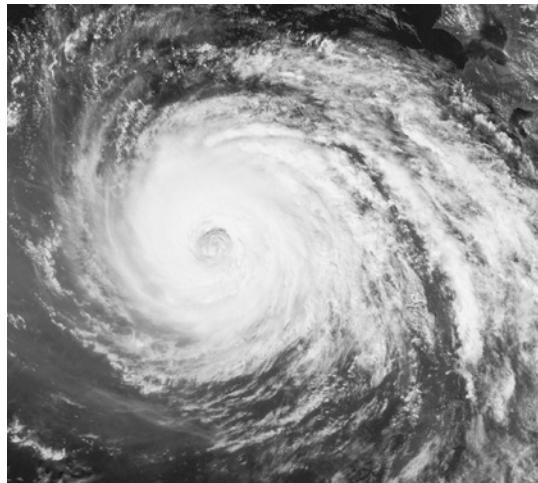
het taboe: _____

de saffraan: _____

balanceren: _____

Vul deze tekst aan. Kies uit: *het – hevige – tropische – zware – superstormen – wegen – de*. De lidwoorden schrijf je in het groen, de bijvoeglijke naamwoorden in het rood en de zelfstandige naamwoorden in het blauw. Opgelet, je mag elk woord maar één keer gebruiken.

Wat is het verschil tussen een orkaan en een tyfoon?

Elk jaar komen ze in het nieuws: _____ stormen die gepaard gaan met reusachtige windsnelheden en ontzettend harde regen. Ze woeden in _____ streken en kunnen veel schade aanrichten.

De sterke wind vernielt _____ en bruggen. Door _____ regen lopen hele straten onder. Soms heten die _____ 'orkanen', soms 'tyfoons'. Wat is _____ verschil tussen de twee?

Bron: Geert Bouckaert en professor Manuel Sintubin, *Als de aarde haar spierballen laat rollen*, Lannoo, 2008.

In dagelijkse situaties het middel en de voorwaarde vaststellen (vraag 1c)**Het hoofdpersonage aanduiden (vraag 2a)****In concrete taalgebruikssituaties de componenten van het communicatieproces aanduiden: de bedoeling (vraag 1b, 2b)****De inleiding herkennen (vraag 2c)****De titel van een tekst herkennen en een tekst voorzien van een geschikte titel (vraag 2d)****De 'kopjes' herkennen (vraag 2e)****De bron van een tekst aanduiden (2f)****Woorden opzoeken (vraag 2g, 2h)**

Lees eerst aandachtig deze tekst. Beantwoord dan de vragen.

De nieuwe kleren van de keizer

Er was eens een keizer die dol was op mooie kleren. Hoe duurder, hoe beter, was zijn motto en hij gaf er bijna al zijn geld aan uit. Op een dag meldden zich twee wevers bij het paleis. Over enkele weken zou de jaarlijkse optocht plaatsvinden en de wevers boden aan de kostbare stoffen te weven voor de kleren die de keizer dan zou dragen.

"Onze stoffen", zeiden de wevers, "zijn niet alleen prachtig, ze zijn ook nog eens heel bijzonder. Ze zijn namelijk alleen zichtbaar voor wie slim is, en in alle opzichten geschikt voor het werk dat hij doet."

De keizer hoefde niet lang na te denken. Hij nam de wevers in dienst. Hij betaalde ze goed en zorgde voor grote hoeveelheden zijde en gouddraad.

De wevers gingen meteen aan de slag. Na een week werd de keizer nieuwsgierig. Hoe ver zouden de wevers staan en hoe zouden hun stoffen eruitzien? Hij wilde een kijkje gaan nemen, maar bedacht zich. Stel je voor dat ik de stoffen niet zie, dacht hij. Dat zou betekenen dat ik dom ben en niet geschikt als keizer.

Hij kon zich dat niet voorstellen, maar je wist maar nooit. Hij besloot zijn kamerheer te sturen. De kamerheer ging de weefkamer binnen. De wevers waren druk aan het werk. "Kijk eens hoe prachtig", zeiden ze trots. "Die kleuren en die patronen, hebt u ooit zoiets gezien?"

De kamerheer schudde zijn hoofd. Hij zag helemaal niets, geen kleuren, geen stoffen, geen patronen. Ik ben dom en niet geschikt als kamerheer, dacht hij geschrokken. Maar dat hoeft de keizer niet te weten. Hij verliet de weefkamer en vertelde de keizer dat de stoffen prachtig waren en dat de wevers er morgen kleren van zouden maken. Ze hadden alleen nog wat meer geld nodig. En gouddraad. En diamanten knopen.

Een week later stuurde de keizer zijn raadsman naar de wevers toe. Ze kwamen achter hun naaimachines vandaan en toonden hem het resultaat van hun werk. De raadsman trok bleek weg van schrik. Hij zag niets. Geen stoffen, geen kleren, geen knopen. Alleen scharen die lucht knipten en handen die onzichtbare jassen

losknoopten. Hij dacht: Ik ben een raadsman van niks. Maar dat hoeft de keizer niet te weten. "Prachtig", wist hij uit te brengen. "Heus, zo iets moois heb ik nog nooit gezien, de keizer zal tevreden zijn."

De grote dag brak aan. Vol vertrouwen wandelde de keizer zijn kleedkamer binnen, met aan zijn ene zijde zijn kamerheer en aan de andere zijde zijn raadsman. De wevers stonden klaar met zijn nieuwe kleren: een onzichtbare broek, een onzichtbaar hemd en een onzichtbare jas met slippen. De keizer kon geen woord uitbrengen.

"Ze zijn prachtig!", riep de kamerheer.

"Echt uw kleuren", knikte de raadsman. "En wat fonkelen die diamanten knopen mooi!"

De keizer knipperde een paar keer met zijn ogen. "Inderdaad", zei hij toen. "Echt zeer bijzonder. Jullie overtreffen al mijn verwachtingen, wevers."

"Dat hoopten wij al", glimlachten de wevers tevreden. "Als u dan nu uw oude kleren uit wilt doen ..."

Gehoorzaam trok de keizer zijn kleren uit en stapte in de onzichtbare broek die de wevers voor hem ophielden. "Precies de juiste maat", zei de ene wever.

"En bijna gewichtloos", knikte de andere wever, toen hij het onzichtbare hemd over het hoofd van de keizer liet glijden. "Ook de jas is zo fijn van snit, dat u nauwelijks zult voelen dat u hem draagt."

Toen de keizer klaar was, kwamen de wevers met twee enorme spiegels voor hem staan. "Ongelooflijk", mompelde de keizer, toen hij zichzelf in zijn onzichtbare hemd zag staan. "Echt ongelooflijk." Hij richtte zich tot zijn kamerheer en raadsman.

"Wat vinden jullie?"

"U hebt er nog nooit zo mooi uitgezien als vandaag", antwoordden de kamerheer en de raadsman als uit één mond.

De optocht begon. Het hele land was op straat gekomen om de nieuwe kleren van de keizer te zien. En daar was hij dan, de keizer met zijn gevolg, helemaal in zijn blootje. Met twee bedienden achter zich aan om de slippen van zijn onzichtbare jas te dragen.

Even was het heel stil in de stad. Maar toen de mensen zagen hoe trots de keizer keek en hoe beminnelijk hij wuifde, begonnen ze te juichen.

"Prachtig!", riepen ze. "Nog nooit heeft de keizer zulke mooie kleren gedragen. Hulde aan de wevers, hulde aan de keizer, hulde aan het hele keizerlijke hof!"

Sprookje van Andersen

Het verhaal over de nieuwe kleren van de keizer is een sprookje van Hans Christian Andersen. Hij heeft twee versies van het sprookje geschreven. De eerste versie eindigt zoals hierboven. In de tweede versie besluit hij het verhaal met een kind dat verbaasd roept: "Maar de keizer heeft helemaal geen kleren aan!" Als een ander kind even later hetzelfde roept, gaan ook de ogen van de volwassenen open.

“Inderdaad”, roepen ze. “De keizer loopt in zijn blootje.”

De keizer en zijn gevolg horen het volk roepen, maar doen alsof er niets aan de hand is: de keizer blijft wuiven en de bedienden blijven zijn slippen dragen.

Meer lezen?

Dat zou ik nooit doen

Bette Westera en Naomi Tiemar

De Fontein, 2012

a Wie is het hoofdpersonage?

b Welke personages komen nog aan bod?

c Noteer de hoofdgedachte.

d Wat is de voorwaarde om de stof te kunnen zien?

e De auteur had een bepaalde bedoeling toen hij dit verhaal schreef. Die is voor elk van de personages anders. Vul deze zinnen aan zodat de bedoeling van de verschillende personages duidelijk wordt.

De keizer wil niet toegeven dat hij de kleren niet ziet, omdat _____

De wevers zijn bedriegers, omdat _____

De raadsman en de kamerheer zijn oneerlijk, omdat _____

f Onderstreep de inleiding van de tekst met blauw.

g Wat is de titel van de tekst?

h Bedenk nu zelf een andere titel waarin je iets meer verklapt over het verhaal.

i Wie is de schrijver van de oorspronkelijke tekst?

j Noteer ook de bron.

k In welk soort boek zou je het verhaal kunnen vinden?

l Wat is de functie van een raadsman? Gebruik een woordenboek.

m In de derdelaatste alinea vraagt de keizer aan zijn kamerheer en aan zijn raadsman wat ze van zijn nieuwe kleren vinden. Zij antwoorden: "U hebt er nog nooit zo mooi uitgezien als vandaag." Wat hadden ze eigenlijk moeten zeggen tegen de keizer?

n Geef een ander woord voor 'optocht'. Gebruik een woordenboek.

o Onderstreep het slot dat jij het leukste vindt met groen.

p Noteer het kopje dat op het einde van de tekst staat.

Verkleinwoorden vormen (vraag 4)
Trappen van vergelijking vormen (vraag 5)

✦ Wat is een verkleinwoord en hoe vorm ik het? ✦

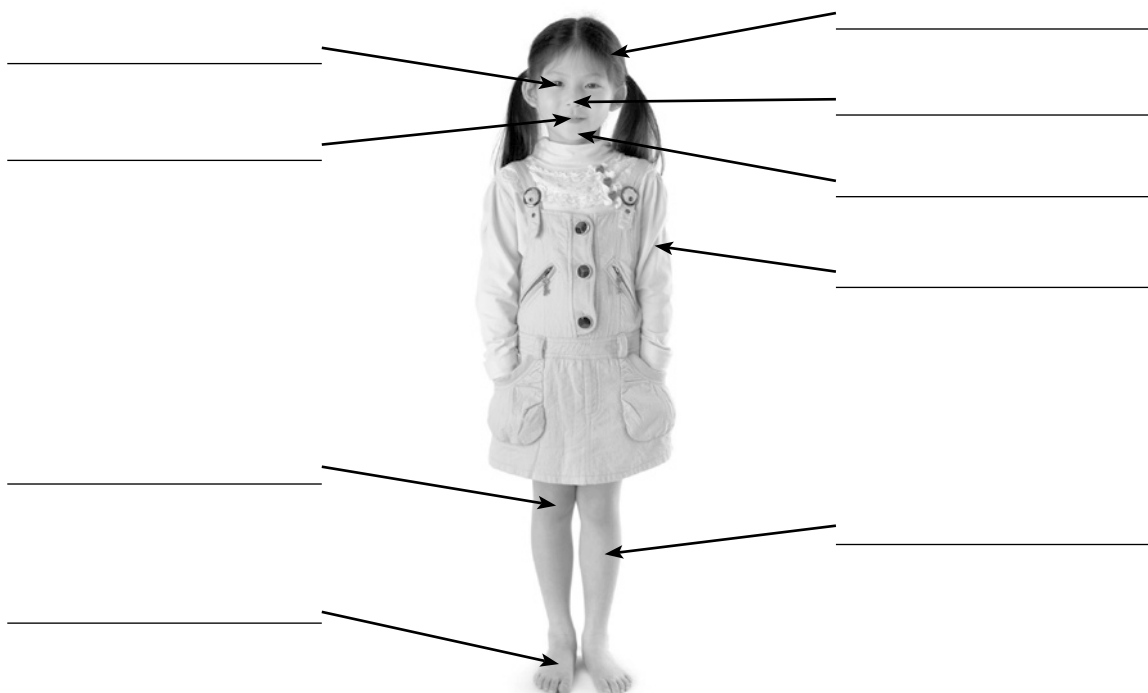
Verkleinwoorden zijn zelfstandige naamwoorden met het achtervoegsel *-je* (of *-pje*, *-tje*, *-etje*) erbij. Doorgaans wordt dat achtervoegsel vast aan het grondwoord geschreven:
katje – boompje – bureautje – ringetje – koninkje

Enkele uitzonderingen:

- Eén enkele klinker aan het einde van het woord verleng ik:
oma wordt *omaatje* – *café* wordt *cafeetje* – *ski* wordt *skietje* – *foto* wordt *fotootje*
- In de lettergreep voor *-etje* verdubbel ik:
bal wordt *balletje* – *bril* wordt *brilletje*
- Ik schrijf *'tje* na een *u* (uitgesproken als 'oe') en na een medeklinker + *y*:
tiramisu'tje – *baby'tje*

Er zijn ook verkleinwoorden die je niet 'groter' kunt maken:
meisje – sneeuwkllokje – sprookje

Als een kleuter de delen van zijn lichaam moet aanduiden, gebruikt hij meestal verkleinwoorden. Noteer jij ze hieronder?

Wat zijn 'trappen van vergelijking'?

'Leuk' is een bijvoeglijk naamwoord. Maar sommige dingen zijn leuker dan leuk. Om dat uit te drukken, gebruiken we de 'trappen van vergelijking'.

*Dit is een **leuke** mop.*

*Ik ken een mop die nog **leuker** is.*

*Dit is echt de **leukste** mop ooit.*

Dat kun jij zelf ook!

Ken je ook deze 'speciale gevallen'?

De trappen van vergelijking worden gebruikt om een of meerdere zaken met elkaar te vergelijken. Ga in deze tekst op zoek naar trappen van vergelijking. Noteer ze in de tabel en vul de tabel aan met de andere trappen van vergelijking.

Kun je een orkaan voorspellen?

Orkanen komen meestal voor tijdens de warmste maanden van het jaar. Het zeewater is dan namelijk het warmst. Die maanden noemen we het orkaanseizoen. Langs de oostkust van de Verenigde Staten loopt het orkaanseizoen van 1 juni tot en met 30 november. Een tijdje geleden hebben de beste wetenschappers alle gegevens over orkanen van 1950 tot 2003 in de computer gestopt. De uitkomst van het onderzoek was dat 96 procent van de hevigste orkanen plaatsvond na 1 augustus. Ook in Zuidoost-Azië en Australië proberen wetenschappers orkanen te voorspellen. Maar een orkaan kan in principe het hele jaar door ontstaan. Zelfs tijdens het orkaanseizoen is het onmogelijk om te voorspellen op welke dag een orkaan zich zal vormen.

Bron: Geert Bouckaert en professor Manuel Sintubin, *Als de aarde haar spierballen laat rollen*, Lannoo, 2008.

<i>mooi</i>	<i>mooier</i>	<i>mooist</i>
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

In dagelijkse situaties het middel en de voorwaarde vaststellen (vraag 1c)

In concrete taalgebruikssituaties de componenten van het communicatieproces aanduiden: de bedoeling (vraag 1b, 2b)

Oriëntatievragen beantwoorden (vraag 1e)

De bron van een tekst aanduiden (vraag 2f)

Lees eerst aandachtig deze tekst. Beantwoord dan de vragen.

Het experiment van Jane Elliott

Toen Jane Elliott les gaf op een Amerikaanse basisschool was de scheiding tussen blank en zwart nog niet afgeschaft. Jane Elliott had allemaal blanke kinderen in de klas en wilde hen laten voelen hoe het zou zijn om zwart te zijn. Of eigenlijk hoe het zou voelen om anders behandeld te worden. Ze had de kinderen zwart kunnen schminken, maar dat zou geen effect hebben. Er is natuurlijk een heel groot verschil tussen zwart geschminkt worden en zwart zijn. Er moest een verschil komen tussen de kinderen waar ze niets aan konden doen.

Dat deed Jane Elliott op de volgende manier:

Ze verdeelde de klas in twee groepen: de kinderen met blauwe ogen en de kinderen met bruine ogen. En ze vertelde dat mensen met bruine ogen beter, slimmer en mooier waren dan mensen met blauwe ogen. Ze mochten langer pauze houden en zaten vooraan in de klas. De kinderen met blauwe ogen mochten niet overal op de speelplaats komen en ze mochten niet met de kinderen met bruine ogen spelen. De kinderen met blauwe ogen kregen ook een sjaaltje om, zodat je al van een afstand goed kon zien dat ze bij de blauwe-ogengroep hoorden.

De juffrouw deed vanaf toen heel aardig en positief tegen de kinderen met bruine ogen en tegen de blauwe ogen deed ze alsof ze dom waren. Als een kind met bruine ogen een vraag stelde zonder zijn vinger op te steken zei ze: "Wat goed dat je een vraag stelt en wat een slimme vraag!" Als een kind met blauwe ogen een vraag stelde zonder zijn vinger op te steken zei ze: "Wat onbeschoft om te praten zonder je vinger op te steken! Zie je wel dat kinderen met blauwe ogen asociaal zijn!"

De kinderen vonden het een beetje raar omdat ze nog nooit hadden gehoord dat de kleur van je ogen iets uitmaakt. En ze vonden het ook niet leuk dat ze niet meer met hun vriendjes mochten spelen die een andere kleur ogen hadden. Maar toch gingen ze zich al gauw anders gedragen dan normaal. De bruine ogen gingen de blauwe ogen pesten, ze wilden zelfs niet meer met hun vriendjes spelen. En als de blauwe ogen iets raars deden of boos werden omdat ze minder mochten, zeiden de kinderen met bruine ogen: "Zie je wel, het klopt wat de juf zei. Mensen met blauwe ogen zijn dom en agressief." Er ontstonden in één dag twee groepen in de klas, die daarvoor altijd normaal en gezellig was geweest.

En er veranderde nog meer. Een meisje met bruine ogen dat altijd erg verlegen was, werd ineens een stuk minder verlegen. Kinderen met bruine ogen die lezen moeilijk vonden, werden daar ineens stukken beter in. In de groep met blauwe ogen ging het omgekeerd. Een jongen met blauwe ogen die altijd een grote mond had, werd stiller. En kinderen met blauwe ogen die goed waren in lezen, hadden daar ineens meer moeite mee.

De volgende dag vertelde de juffrouw dat ze een fout had gemaakt. Het was eigenlijk juist andersom: mensen met blauwe ogen waren beter dan mensen met bruine ogen. De kinderen met de blauwe ogen mochten de sjaltjes aan de anderen geven. Nu zou je denken dat de blauwe ogen de bruine ogen gingen pesten, maar dat viel mee. Zij waren minder onaardig tegen de bruine ogen dan de bruine ogen de dag ervoor tegen hen. Hoe zou dat komen? Doordat blauwe ogen inderdaad beter en liever zijn? Of omdat ze wisten hoe het voelde als je uitgesloten wordt?

Meer lezen?

Dat zou ik nooit doen

Bette Westera & Naomi Tieman

De Fontein, 2012

a Wat is het beroep van Jane Elliott?

b Aan welke voorwaarde moesten de kinderen de eerste dag voldoen om in de 'goede' groep te zitten?

En de dag erna?

c Wat was de bedoeling van Jane Elliott?

d Heb je zelf al eens ondervonden dat je werd uitgesloten? Vertel erover.
Heb je zelf al eens iemand uitgesloten?

e Wat is de bron?

f Hoe zou het komen dat de blauwe ogen de tweede dag minder onaardig waren tegen de bruine ogen dan de bruine ogen de dag voordien waren tegen hen?

g Wat hebben de teksten 'Apartheid in de VS' en 'Het experiment van Jane Elliott' met elkaar gemeen?

h Wat is het verschil tussen de twee teksten?

i Zoek het antwoord op een van deze twee vragen op het internet. Als je tijd over hebt, zoek je beide vragen op.

1 Wat waren de gevolgen van het experiment voor Jane Elliott?

2 Wat waren de gevolgen voor het verdere leven van Rosa Parks?

Beluister de tekst over 'Flipping the classroom'. Beantwoord de vragen waarop je het antwoord weet. Beluister daarna de tekst nog een tweede keer. Vul nu de nog ontbrekende antwoorden in.

Wat is het idee achter 'flipping the classroom'? Kruis aan.

- klassikale les en huiswerk omwisselen
- minder huiswerk
- geen klassikale lessen meer
- meer huiswerk en minder naar de les

Zet het principe van 'flipping the classroom' in de juiste volgorde?

Nummer van 1 tot 4.

- _____ De leerlingen krijgen de theorie van de les op YouTube te zien als huiswerk.
- _____ De lestijd op school wordt gebruikt om oefeningen te maken.
- _____ De kernpunten van de les worden in de klas herhaald.
- _____ De leerlingen noteren vragen voor de volgende dag.

Wat zijn screencasts? Kleur het juiste bolletje.

- Dat zijn informatieve documentaires.
- Dat zijn korte instructiefilmpjes waarin een kernbegrip uitgelegd wordt.
- Dat is een reeks foto's van de opbouw van een bordplan.
- Dat is een kast waarin de computer geplaatst kan worden.

Je hoorde of zag verschillende voorbeelden van screencasts. Geef er één.

Hoe kunnen leerlingen hun eigen leerproces sturen?

De meningen over die vorm van onderwijs zijn verdeeld. Vul de oorzaak of het gevolg in.

oorzaak	gevolg
_____ _____ _____ _____	Ik zoek een andere school voor mijn kinderen, of laat ze thuis!
Vroeger ging bijna de volledige les op aan theorie.	_____ _____ _____ _____

Noteer of het om een mening (M) of een feit (F) gaat.

Het is leuk dat alle leraars de theorie thuis laten voorbereiden. _____

Iedereen die een computer met internet heeft, kan iets op YouTube zetten. _____

's Avonds discussiëren leerlingen over de leerstof. _____

Je hoorde vier verschillende reacties. Welke reactie sluit het dichtst aan bij jouw mening? Waarom?

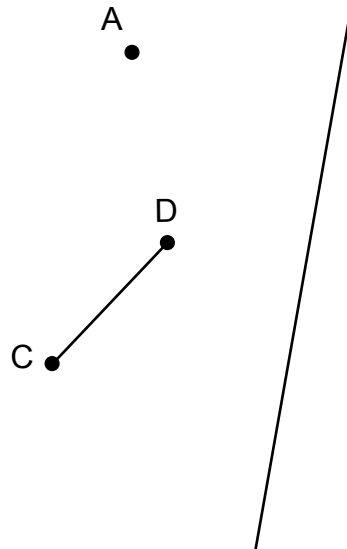
Wat zijn de nadelen van YouTube-filmpjes? Geef er twee.

1 _____

2 _____

Bekijk nu het filmpje over de les van meester Arno. Wat is de bedoeling van meester Arno in het filmpje?

Heb je goed opgelet? Spiegel het punt A en het lijnstuk [CD]. Misschien werkt 'flipping the classroom' wel voor jou.

Beluister de tekst over 'Flipping the classroom'. Beantwoord de vragen waarop je het antwoord weet. Beluister daarna de tekst nog een tweede keer. Vul nu de nog ontbrekende antwoorden in.

Wat is het idee achter 'flipping the classroom'?

Zet het principe van 'flipping the classroom' in de juiste volgorde? Nummer van 1 tot 4.

- _____ De leerlingen krijgen de theorie van de les op YouTube te zien als huiswerk.
 _____ De lestijd op school wordt gebruikt om oefeningen te maken.
 _____ De kernpunten van de les worden in de klas herhaald.
 _____ De leerlingen noteren vragen voor de volgende dag.

Wat zijn screencasts?

Je hoorde verschillende voorbeelden van screencasts. Geef er één.

Hoe kunnen leerlingen hun eigen leerproces sturen?

De meningen over deze vorm van onderwijs zijn verdeeld. Iedereen Vul de oorzaak of het gevolg in.

oorzaak	gevolg
<hr/> <hr/> <hr/>	Ik zoek een andere school voor mijn kinderen, of laat ze thuis!
Vroeger ging bijna de volledige les op aan theorie.	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Noteer of het om een mening (M) of een feit (F) gaat. Verklaar telkens je antwoord.

Je kunt een leraar niet zomaar vervangen door filmpjes. _____

YouTube is niet zo goed als een onderwijsleergesprek. _____

Iedereen die een computer met internet heeft, kan iets op YouTube zetten. _____

's Avonds discussiëren de leerlingen van Erwin Meyers via een Twitter-account over de leerstof. _____

Welke van deze vier reacties sluit het dichtst aan bij jouw mening? Leg ook uit waarom.

Met welke mening ben je het helemaal niet eens? Waarom niet?

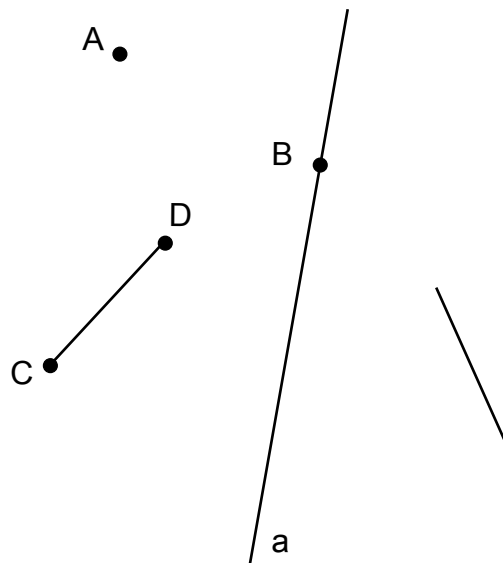
Wat zijn de nadelen van YouTube-filmpjes? Geef er twee.

1 _____

2 _____

Wat is de bedoeling van meester Arno in het filmpje?

Heb je goed opgelet? Spiegel de punten A en B en de rechte [CD]. Misschien werkt 'flipping the classroom' wel voor jou.

Welke tip krijg je op het allerlaatste beeld nog mee?

Welk bericht vind je normaal gezien op zo'n laatste beeld met: WAARSCHUWING?

Oriëntatievragen beantwoorden (vraag 1e)
De inleiding herkennen (vraag 2c)
Woorden opzoeken (vraag 2g, 2h)

Lees eerst aandachtig deze tekst. Beantwoord dan de vragen.

Apartheid in de VS

In 1955 was er veel discriminatie in Amerika. Zwarte mensen mochten minder dan blanke mensen en er waren aparte scholen, restaurants en wc's voor zwarten. In de bus hadden ze speciale plekken, achterin. Ze mochten niet op andere plekken gaan zitten, ook niet als het zwarte gedeelte vol was.

Rosa Parks was een zwarte vrouw die met de bus ging. Ze ging zitten in het gedeelte voor zwarte mensen, zoals het hoorde. Toen het drukker werd in de bus en alle stoelen voor blanke mensen bezet waren, kwam er een blanke man naar haar toe die zei dat ze voor hem op moest staan. Volgens de regels zou Rosa haar plaats af moeten staan, maar dat deed ze niet. Ze bleef zitten. Ook toen de buschauffeur haar vertelde dat ze op moest staan. Rosa Parks werd gearresteerd door de politie en kreeg een boete. Maar die weigerde ze te betalen.

Rosa Parks vond de ongelijkheid tussen blank en zwart niet eerlijk en wilde er niet aan meedoen. Naar aanleiding van haar actie in de bus kwam er een busboycot in de stad. De zwarte mensen gingen niet meer met de bus. Dat kostte de busmaatschappij zoveel geld dat ze bijna failliet ging. Uiteindelijk werd de scheiding voor zwart en blank in de bus afgeschaft. En daarna steeds meer andere regels ook.

Nu is het bijna niet meer te geloven dat zoveel mensen toen vonden dat iemand met een andere huidskleur anders behandeld moest worden.

Meer lezen?
Dat zou ik nooit doen
Bette Westera & Naomi Tieman
De Fontein, 2012

a Zoek het woord apartheid op in de tekst. Noteer de verklaring.

b Waarvoor staat VS?

c Geef drie voorbeelden van de aparte behandeling van blanken en zwarten.

1 _____

2 _____

3 _____

d Wanneer besloot de busmaatschappij uiteindelijk om de scheiding voor blank en zwart in de bus af te schaffen?

e Onderstreep de inleiding met blauw en het slot met groen.

f Uit hoeveel alinea's bestaat het midden?

Soorten reclame benoemen (vraag 1d)
Info verzamelen door gerichte vragen te stellen: wie? wat? waar?
wanneer? hoe? (vraag 1a)

1**Sluikreclame**

In een toneelstuk, film, televisieserie of boek wordt reclame gemaakt voor een bestaand commercieel product, terwijl aan de kijker of lezer niet volledig duidelijk is gemaakt dat het om reclame gaat. Het is verborgen reclame, zodat je onbewust beïnvloed wordt.

2**Spam**

Reclame waarbij ongevraagde e-mails verzonden worden om (illegale) producten te verkopen.

3**Reclamebord (billboard)**

Reclame-uitingen die in de openbare ruimte geplaatst worden.

4**Geurreclame**

Het toevoegen van geur tijdens beeldreclame. Reclame is het meest effectief als alle vijf de zintuigen worden gebruikt. Het effect van beeldreclame zal dus groter zijn wanneer niet alleen het gehoor en het gezichtsvermogen, maar ook de reukzin wordt aangesproken. Geuren zouden je meer in de stemming brengen om iets te kopen. Je wordt onbewust beïnvloed.

5**Suggestieve reclame**

Reclame die een beroep doet op menselijke gevoelens om producten te kunnen verkopen: door dingen te beloven die niet goed waargemaakt kunnen worden. Men probeert eent te verkopen. Het product zelf is minder belangrijk.

6**Misleidende reclame**

Er wordt een voorstelling van zaken gegeven die onjuist is en de consument op het verkeerde been zet.

a Bekijk aandachtig deze foto. Voor welk product maakt men hier reclame?

b Hoe probeert men de aandacht te trekken? Kruis aan.

- door mensen gerust te stellen
- door mensen op een agressieve manier te benaderen
- door mensen te doen verlangen naar het product
- door mensen te verrassen door iets te laten zien wat eigenlijk niet kan

c Kleur het juiste bolletje. Dit is een voorbeeld van:

- geurreclame
- sluireclame
- reclamebord
- spam

Verwijswoorden verbinden met het corresponderend antecedent (vraag 6)
Signaalwoorden in een context gebruiken (vraag 7)

Wat zijn signaalwoorden?

Signaalwoorden zijn korte woordjes of woordgroepen. Ze leggen een verband tussen verschillende delen van een zin of zinsdeel. Ze zorgen voor structuur in een tekst.

Er bestaan verschillende soorten signaalwoorden. Ze duiden allemaal een verband aan. Er zijn signaalwoorden van:

- **tijd** (toen, dan, daarna ...)
- **tegenstelling** (maar, echter ...)
- **vergelijking** (zoals, als ...)
- **oorzaak en gevolg** (omdat, zodat, doordat, waardoor ...)
- **middel** (daarmee, met, met behulp van ...)

a Noteer telkens de woorden waarnaar het verwijswoord verwijst.

Kun je een tsunami voorspellen?

Tsunami's ontstaan niet uit zichzelf. Ze zijn altijd het gevolg van een ander verschijnsel.

Ze verwijst naar _____

Wetenschappers houden de zeebodem goed in de gaten. Ze volgen alle bewegingen op de zeebodem en het wateroppervlak.

Ze verwijst naar _____

De onderzoekers kunnen een tsunami niet voorspellen. Maar zodra hij ontstaat, slaan ze onmiddellijk alarm.

eentje verwijst naar _____

ze verwijst naar _____

Alle landen krijgen een lijst van kusten waar de tsunami aan land zou kunnen gaan. De wetenschappers proberen ook het uur dat dat zal gebeuren zo goed mogelijk in te schatten.

dat verwijst naar _____

De regering leidt de mensen naar hoger gelegen gebieden. Ze drukt hen op het hart om uit de buurt van rivieren te blijven. Daarlangs vindt het zeewater immers een makkelijke ingang tot het land.

ze verwijst naar _____

daarlangs verwijst naar _____

Bron: Geert Bouckaert en professor Manuel Sintubin,
Als de aarde haar spierballen laat rollen, Lannoo, 2008.

Informatie verzamelen door gericht vragen te stellen: Wie? Wat? Waar? Wanneer? Hoe? (vraag 1a)
Soorten reclame benoemen (vraag 1d)
In concrete taalgebruikssituaties de componenten van het communicatieproces aanduiden: de bedoeling (vraag 1b, 2b)
Woorden opzoeken (vraag 2g, 2h)

Bekijk de illustratie aandachtig en lees de begeleidende tekst.

Jaren 70: Shell hielp apartheid-terreur in Zuid-Afrika

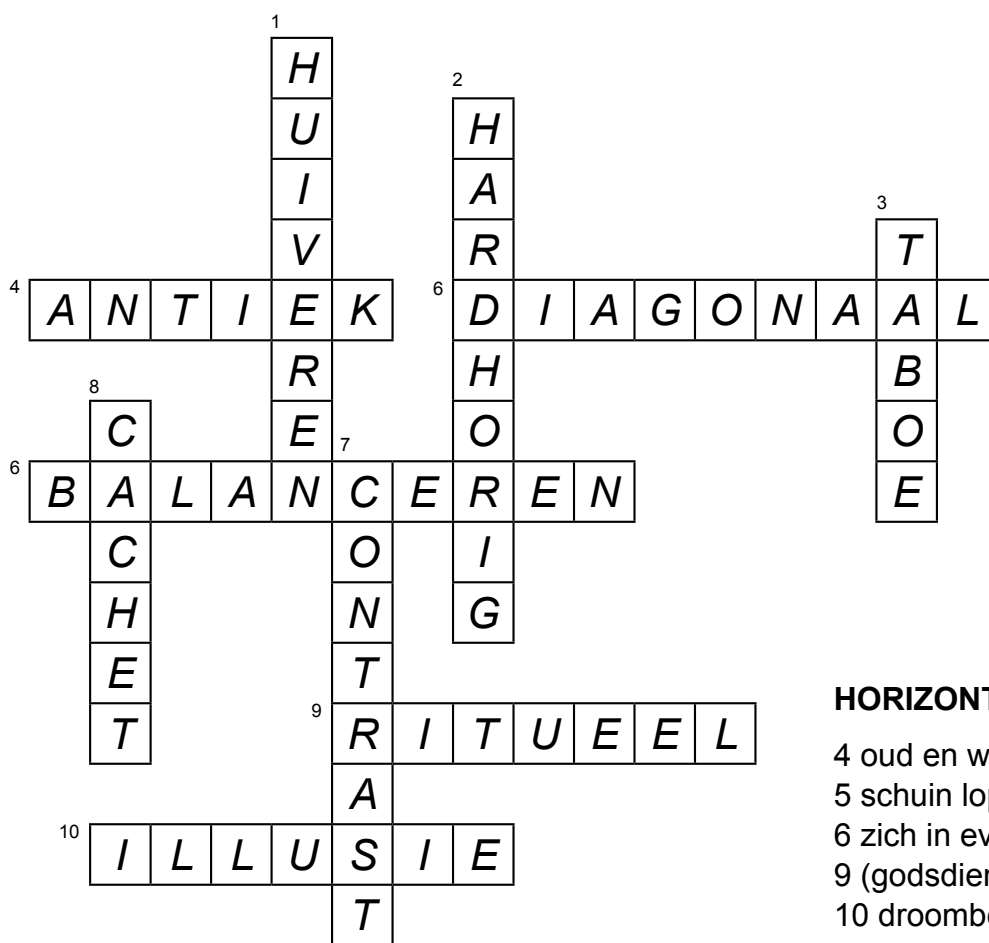
Door zakenrelaties met Zuid-Afrika steunden bedrijven zoals Shell het apartheidsregime. De anti-apartheidsbeweging riep aan het eind van de jaren 70 op tot een boycot van Shell. Veel mensen reden jarenlang de benzinepompen van Shell voorbij.

- a Wie is de zender van deze boodschap? Kruis aan.
- Shell
 - terreur
 - Zuid-Afrika
 - niet gegeven
- b Zoek de woorden boycot en terreur op in je woordenboek. Noteer de verklaring.
- boycot: _____
- terreur: _____
- c Wat is de bedoeling van deze affiche?
- _____
- d Welk soort reclame is dit? Kruis aan.
- misleidende reclame
 - slukreclame
 - spam
 - Dit is geen reclame.

Een passende woordenschat gebruiken (vraag 1, 2)
 Verwijswoorden verbinden met het corresponderend antecedent (vraag 6)
 Signaalwoorden in een context gebruiken (vraag 7)
 Lidwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en zelfstandige naamwoorden herkennen en juist rubriceren (vraag 3)

Vul dit kruiswoordraadsel in. Gebruik indien nodig de woordenschatclips in je werkschrift en taalboek.

HORIZONTAAL

- 4 oud en waardevol
- 5 schuin lopend
- 6 zich in evenwicht houden
- 9 (godsdienstig) gebruik
- 10 droombeeld

VERTICAAL

- 1 beven, rillen
- 2 bijna doof
- 3 iets wat niet gedaan of gezegd mag worden
- 7 tegenstelling
- 8 distinctie, stijl

b Schrijf het verhaal opnieuw in de juiste volgorde. Noteer de juiste zin achter het signaalwoord. Vergeet geen leestekens te gebruiken.

Kies uit:

- hadden de regeringen van de getroffen landen geen plan om hun bevolking te beschermen
- in de Indische Oceaan bestaat er geen waarschuwingssysteem
- hadden de kustbewoners in Zuidoost-Azië geen idee wat ze moesten doen bij een tsunami
- het waarschuwingssysteem vallen er vaak minder slachtoffers
- de tsunami van 2004 zoveel doden eiste

Dankzij het waarschuwingssysteem vallen er vaak minder slachtoffers.,

maar in de Indische Oceaan bestaat er geen waarschuwingssysteem.,

Dat is één van de redenen waarom de tsunami van 2004 zoveel doden eiste.,

Bovendien hadden de kustbewoners in Zuidoost-Azië geen idee wat ze moesten doen bij een tsunami.,

Ook hadden de regeringen van de getroffen landen geen plan om hun bevolking te beschermen.,

→ kunnen ook verwisseld worden

Lees deze tekst.

Alle gekheid op een stokje

Ben je op vakantie in Indonesië, Cambodja of Mexico en wil je wel eens iets anders dan een ijsje? Ga dan op zoek naar een kraampje waar **ze** (1) spinnen verkopen. Niet levend, maar geroosterd en aan stokjes geregen. Vooral grote spinnen, zoals tarantula's, zijn erg in trek. Cambodjaanse mannen lusten **er** wel pap **van** (2). Niet alleen omdat **ze** (3) zo lekker zijn, maar ook omdat **ze** (4) geloven dat ze er stoerder en mannelijker van worden.

Hoe **ze** (5) smaken? Gewoon naar geroosterde tarantula natuurlijk.

a Verbind de verwijswaarden met de woorden waarnaar ze verwijzen. Opgelet: je kunt niet alle woorden van de tweede kolom gebruiken.

ze (1)	☐	☐	Cambodjaanse mannen
ervan (2)	☐	☐	verkopers
ze (3)	☐	☐	tarantula's
ze (4)	☐	☐	Cambodjaanse meisjes
ze (5)	☐	☐	geroosterde rupsen

b Zoek in de tekst minstens vijf soortnamen en twee eigennamen. Noteer ze in de tabel.

soortnamen	eigennamen
Ze verwijzen naar zaken waarvan er meer dan één bestaat. Ze beginnen met een kleine letter en hebben vaak een meervoudsvorm.	Ze verwijzen naar zaken waarvan er meestal maar één bestaat. Ze beginnen met een hoofdletter en hebben vaak geen meervoudsvorm.
<i>stokje, ijsje, kraampje, spinnen, tarantula's, mannen, pap, gekheid</i>	<i>Indonesië, Cambodja, Mexico</i>

Signaalwoorden geven structuur aan een tekst. Lees deze tekst en probeer daarna met sleutelwoorden de samenvatting te vervolledigen. De signaalwoorden zijn al ingevuld.

Waar komt het woord tsunami vandaan?

Op tweede kerstdag 2004 deed zich voor de kust van het Indonesische eiland Sumatra een onderzeese aardbeving voor met een kracht van 9,3 op de schaal van Richter. Daardoor ontstonden huizenhoge golven, die meer dan tien landen overspoelden. Sindsdien kennen we allemaal het woord voor zo'n reeks golven: tsunami.

Made in Japan

Tsunami is Japans voor 'havengolf'. Waarom gebruiken we in de hele wereld dat Japanse woord? Eenvoudig: omdat Japan in de loop der eeuwen het vaakst getroffen is door kleine en grote tsunami's. Dat komt omdat een tsunami vaak het gevolg is van een aardbeving. Op sommige plaatsen op aarde is de kans op een aardbeving groter dan op andere. Japan is zo'n risicogebied.

Niet elke aardbeving leidt tot een tsunami. Dat kan alleen als de aardbeving plaatsvindt onder de zeebodem. Verder moet ze zwaar genoeg zijn. En ten slotte mag ze zich niet te diep onder de zeebodem voordoen. De zeebodem moet openscheuren. Dat soort zware, onderzeese, ondiepe aardbevingen komen bijna alleen voor in de Stille Oceaan. Vandaar dat de havens van Japan zo vaak door tsunami's overspoeld zijn.

Meer lezen?

Als de aarde haar spierballen laat rollen

Geert Bouckaert en professor Manuel Sintubin
Lannoo, 2008

Waar komt het woord 'tsunami' vandaan?

inleiding: door een onderzeese aardbeving ontstonden zeer hoge golven

sindsdien reeks golven = tsunami

Waarom het woord tsunami? (= Japans voor havengolf)

Japan het vaakst getroffen is

Een tsunami is het gevolg van een aardbeving

maar niet elke aardbeving leidt tot een tsunami

- alleen als de aardbeving plaatsvindt onder de zeebodem

- verder moet ze zwaar genoeg zijn

- ten slotte mag ze zich niet te diep onder de zeebodem

voordoen

Bijna alleen in de Stille Oceaan

vandaar dat de havens van Japan zo vaak door tsunami's overspoeld zijn

Passende woordenschat gebruiken (vraag 1, 2)
Lidwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en zelfstandige naamwoorden
herkennen en juist rubriceren (vraag 3)

Wat is een lidwoord?

Dat is een makkie! Er zijn maar drie lidwoorden: *de*, *het*, *een*.

Lidwoorden staan altijd bij een zelfstandig naamwoord: *de* *grap*, *het* *bezoek*, *een* *plons*.

Het lidwoord *een* kun je bij álle zelfstandige naamwoorden gebruiken.

De en *het* lukt niet altijd.

Is Nederlands niet je moedertaal?

Dan vind je dit vast supermoeilijk.

Enkele tips?

- *Een* kan altijd!
- Als je gokt, gok dan op het lidwoord *de*.
(3/4 van alle woorden zijn *de*-woorden.)
- Leg een lijstje aan met alle *het*-woorden.

Oefenen maar!

mannelijk

***De* computer is versleten.**

***Hij* werkt erg traag.**

***Zijn* geheugen zit vol.**

vrouwelijk

***De* peer is lekker.**

***Ze/Zij* is lekker sappig.**

***Haar* schil is mooi groen.**

onzijdig

***Het* schaap staat in de stal.**

***Het* heeft honger.**

***Zijn* voederbak is leeg.**

Wat zijn zelfstandige naamwoorden?

Dat zijn woorden die een naam geven aan personen, dingen, dieren of planten.

personen → *papa, directeur, mevrouw, juf ...*

dingen → *kast, lijm, deur, schaar ...*

dieren → *hond, schaap, dinosaurus ...*

planten → *klimop, lelie, iep ...*

Bestaan er mannelijke en vrouwelijke zelfstandige naamwoorden?

Ja hoor! Er bestaan trouwens ook onzijdige naamwoorden.

Het geslacht van het naamwoord bepaalt welk lidwoord je moet kiezen en met welk woord je naar het naamwoord moet verwijzen.

Wat is een bijvoeglijk naamwoord?

Een bijvoeglijk naamwoord vertelt hoe iets of iemand is.

Reclamemakers zijn dol op bijvoeglijke naamwoorden.

Waar vind ik een bijvoeglijk naamwoord?

Meestal staat een bijvoeglijk naamwoord vóór een zelfstandig naamwoord.

Het past zich aan dat zelfstandig naamwoord aan.

een nieuw bankstel

een groot geluk

een nieuwe iPad

een grote deugniet

Soms staat het bijvoeglijk naamwoord ook 'los'. Dan zegt het **hoe** het onderwerp is.

Vandaag ben ik zo vrolijk.

Vind jij in deze reclameboodschappen alle bijvoeglijke naamwoorden?

DE BESTE EN DE LEKKERSTE CHOCOLADE

Verskillende kleuren

Nieuwe collectie

NIET ELKE KLEUR IS BESCHIKBAAR IN DE WINKEL.

Draagbare pc!

VOEDING TEGEN DE BESTE PRIJZEN

Vloeibaar wasmiddel met zachte frisheid

Normale prijs per l: 8,68 €

Halve maantjes ricotta

Deze promotie is geldig t.e.m. 14 maart.

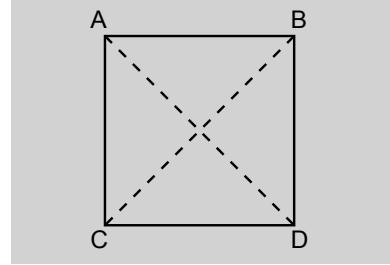
Wat zie je op de tekeningen? Kies uit: *de illusie, het contrast, de ziel, het taboe, het ritueel, huiveren, antiek, hardhorig, chic, diagonalen, balanceren, de saffraan.*

antiek

balanceren

diagonalen

Gebruik deze woorden in een zin zodat de betekenis duidelijk wordt.

huiveren: _____ *eigen invulling*

chic: _____

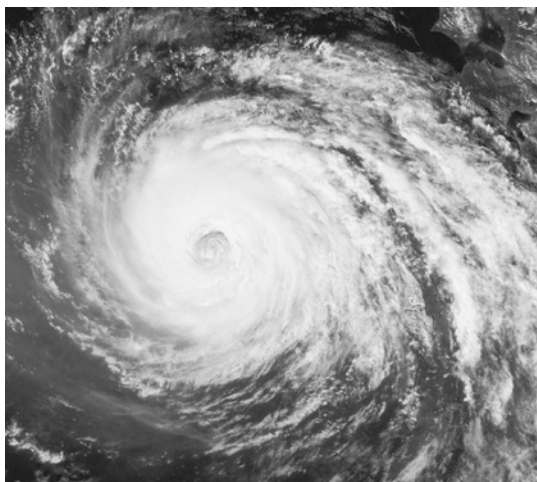
het taboe: _____

de saffraan: _____

balanceren: _____

Vul deze tekst aan. Kies uit: *het* – *hevige* – *tropische* – *zware* – *superstormen* – *wegen* – *de*. De lidwoorden schrijf je in het groen, de bijvoeglijke naamwoorden in het rood en de zelfstandige naamwoorden in het blauw. Opgelet, je mag elk woord maar één keer gebruiken.

Wat is het verschil tussen een orkaan en een tyfoon?

Elk jaar komen ze in het nieuws: hevige stormen die gepaard gaan met reusachtige windsnelheden en ontzettend harde regen. Ze woeden in tropische streken en kunnen veel schade aanrichten.

De sterke wind vernielt wegen en bruggen. Door de zware regen lopen hele straten onder. Soms heten die superstormen 'orkanen', soms 'tyfoons'. Wat is het verschil tussen de twee?

Bron: Geert Bouckaert en professor Manuel Sintubin, *Als de aarde haar spierballen laat rollen*, Lannoo, 2008.

In dagelijkse situaties het middel en de voorwaarde vaststellen (vraag 1c)

Het hoofdpersonage aanduiden (vraag 2a)

In concrete taalgebruikssituaties de componenten van het communicatieproces aanduiden: de bedoeling (vraag 1b, 2b)

De inleiding herkennen (vraag 2c)

De titel van een tekst herkennen en een tekst voorzien van een geschikte titel (vraag 2d)

De 'kopjes' herkennen (vraag 2e)

De bron van een tekst aanduiden (2f)

Woorden opzoeken (vraag 2g, 2h)

Lees eerst aandachtig deze tekst. Beantwoord dan de vragen.

De nieuwe kleren van de keizer

Er was eens een keizer die dol was op mooie kleren. Hoe duurder, hoe beter, was zijn motto en hij gaf er bijna al zijn geld aan uit. Op een dag meldden zich twee wevers bij het paleis. Over enkele weken zou de jaarlijkse optocht plaatsvinden en de wevers boden aan de kostbare stoffen te weven voor de kleren die de keizer dan zou dragen.

"Onze stoffen", zeiden de wevers, "zijn niet alleen prachtig, ze zijn ook nog eens heel bijzonder. Ze zijn namelijk alleen zichtbaar voor wie slim is, en in alle opzichten geschikt voor het werk dat hij doet."

De keizer hoefde niet lang na te denken. Hij nam de wevers in dienst. Hij betaalde ze goed en zorgde voor grote hoeveelheden zijde en gouddraad.

De wevers gingen meteen aan de slag. Na een week werd de keizer nieuwsgierig. Hoe ver zouden de wevers staan en hoe zouden hun stoffen eruitzien? Hij wilde een kijkje gaan nemen, maar bedacht zich. Stel je voor dat ik de stoffen niet zie, dacht hij. Dat zou betekenen dat ik dom ben en niet geschikt als keizer.

Hij kon zich dat niet voorstellen, maar je wist maar nooit. Hij besloot zijn kamerheer te sturen. De kamerheer ging de weefkamer binnen. De wevers waren druk aan het werk. "Kijk eens hoe prachtig", zeiden ze trots. "Die kleuren en die patronen, hebt u ooit zoiets gezien?"

De kamerheer schudde zijn hoofd. Hij zag helemaal niets, geen kleuren, geen stoffen, geen patronen. Ik ben dom en niet geschikt als kamerheer, dacht hij geschrokken. Maar dat hoeft de keizer niet te weten. Hij verliet de weefkamer en vertelde de keizer dat de stoffen prachtig waren en dat de wevers er morgen kleren van zouden maken. Ze hadden alleen nog wat meer geld nodig. En gouddraad. En diamanten knopen.

Een week later stuurde de keizer zijn raadsman naar de wevers toe. Ze kwamen achter hun naaimachines vandaan en toonden hem het resultaat van hun werk. De raadsman trok bleek weg van schrik. Hij zag niets. Geen stoffen, geen kleren, geen knopen. Alleen scharen die lucht knipten en handen die onzichtbare jassen

inleiding

losknoopten. Hij dacht: Ik ben een raadsman van niks. Maar dat hoeft de keizer niet te weten. "Prachtig", wist hij uit te brengen. "Heus, zo iets moois heb ik nog nooit gezien, de keizer zal tevreden zijn."

De grote dag brak aan. Vol vertrouwen wandelde de keizer zijn kleedkamer binnen, met aan zijn ene zijde zijn kamerheer en aan de andere zijde zijn raadsman. De wevers stonden klaar met zijn nieuwe kleren: een onzichtbare broek, een onzichtbaar hemd en een onzichtbare jas met slippen. De keizer kon geen woord uitbrengen.

"Ze zijn prachtig!", riep de kamerheer.

"Echt uw kleuren", knikte de raadsman. "En wat fonkelen die diamanten knopen mooi!"

De keizer knipperde een paar keer met zijn ogen. "Inderdaad", zei hij toen. "Echt zeer bijzonder. Jullie overtreffen al mijn verwachtingen, wevers."

"Dat hoopten wij al", glimlachten de wevers tevreden. "Als u dan nu uw oude kleren uit wilt doen ..."

Gehoorzaam trok de keizer zijn kleren uit en stapte in de onzichtbare broek die de wevers voor hem ophielden. "Precies de juiste maat", zei de ene wever.

"En bijna gewichtloos", knikte de andere wever, toen hij het onzichtbare hemd over het hoofd van de keizer liet glijden. "Ook de jas is zo fijn van snit, dat u nauwelijks zult voelen dat u hem draagt."

Toen de keizer klaar was, kwamen de wevers met twee enorme spiegels voor hem staan. "Ongelooflijk", mompelde de keizer, toen hij zichzelf in zijn onzichtbare hemd zag staan. "Echt ongelooflijk." Hij richtte zich tot zijn kamerheer en raadsman.

"Wat vinden jullie?"

"U hebt er nog nooit zo mooi uitgezien als vandaag", antwoordden de kamerheer en de raadsman als uit één mond.

De optocht begon. Het hele land was op straat gekomen om de nieuwe kleren van de keizer te zien. En daar was hij dan, de keizer met zijn gevolg, helemaal in zijn blootje. Met twee bedienden achter zich aan om de slippen van zijn onzichtbare jas te dragen.

Even was het heel stil in de stad. Maar toen de mensen zagen hoe trots de keizer keek en hoe beminnelijk hij wuifde, begonnen ze te juichen.

"Prachtig!", riepen ze. "Nog nooit heeft de keizer zulke mooie kleren gedragen. Hulde aan de wevers, hulde aan de keizer, hulde aan het hele keizerlijke hof!"

Sprookje van Andersen

Het verhaal over de nieuwe kleren van de keizer is een sprookje van Hans Christian Andersen. Hij heeft twee versies van het sprookje geschreven. De eerste versie eindigt zoals hierboven. In de tweede versie besluit hij het verhaal met een kind dat verbaasd roept: "Maar de keizer heeft helemaal geen kleren aan!" Als een ander kind even later hetzelfde roept, gaan ook de ogen van de volwassenen open.

slot

of

slot

“Inderdaad”, roepen ze. “De keizer loopt in zijn blootje.”

De keizer en zijn gevolg horen het volk roepen, maar doen alsof er niets aan de hand is: de keizer blijft wuiven en de bedienden blijven zijn slippers dragen.

slot

Meer lezen?

Dat zou ik nooit doen

Bette Westera en Naomi Tiemar

De Fontein, 2012

a Wie is het hoofdpersonage?

de keizer

b Welke personages komen nog aan bod?

de wevers, de kamerheer, de raadsman, het volk

c Noteer de hoofdgedachte.

Je moet de groep niet nalopen, maar opkomen voor je eigen mening.

d Wat is de voorwaarde om de stof te kunnen zien?

slim zijn en goed zijn in je werk

e De auteur had een bepaalde bedoeling toen hij dit verhaal schreef. Die is voor elk van de personages anders. Vul deze zinnen aan zodat de bedoeling van de verschillende personages duidelijk wordt.

De keizer wil niet toegeven dat hij de kleren niet ziet, omdat *hij dan dom is en niet geschikt als keizer.*

De wevers zijn bedriegers, omdat *ze helemaal geen kleren maken.*

De raadsman en de kamerheer zijn oneerlijk, omdat *ze bang zijn om hun job te verliezen.*

f Onderstreep de inleiding van de tekst met blauw.

g Wat is de titel van de tekst?

De nieuwe kleren van de keizer

h Bedenk nu zelf een andere titel waarin je iets meer verklapt over het verhaal.

Bv. De onzichtbare kleren van de keizer

i Wie is de schrijver van de oorspronkelijke tekst?

Hans Christian Andersen

j Noteer ook de bron.

het boek 'Dat zou ik nooit doen'

k In welk soort boek zou je het verhaal kunnen vinden?

in een sprookjesboek

l Wat is de functie van een raadsman? Gebruik een woordenboek.

goede raad geven

m In de derdelaatste alinea vraagt de keizer aan zijn kamerheer en aan zijn raadsman wat ze van zijn nieuwe kleren vinden. Zij antwoorden: "U hebt er nog nooit zo mooi uitgezien als vandaag." Wat hadden ze eigenlijk moeten zeggen tegen de keizer?

U draagt helemaal geen kleren, u staat in uw blootje.

n Geef een ander woord voor 'optocht'. Gebruik een woordenboek.

stoet

o Onderstreep het slot dat jij het leukste vindt met groen.

p Noteer het kopje dat op het einde van de tekst staat.

Sprookje van Andersen

Verkleinwoorden vormen (vraag 4)
Trappen van vergelijking vormen (vraag 5)

Wat is een verkleinwoord en hoe vorm ik het?

Verkleinwoorden zijn zelfstandige naamwoorden met het achtervoegsel *-je* (of *-pje*, *-tje*, *-etje*) erbij. Doorgaans wordt dat achtervoegsel vast aan het grondwoord geschreven:

katje – boompje – bureautje – ringetje – koninkje

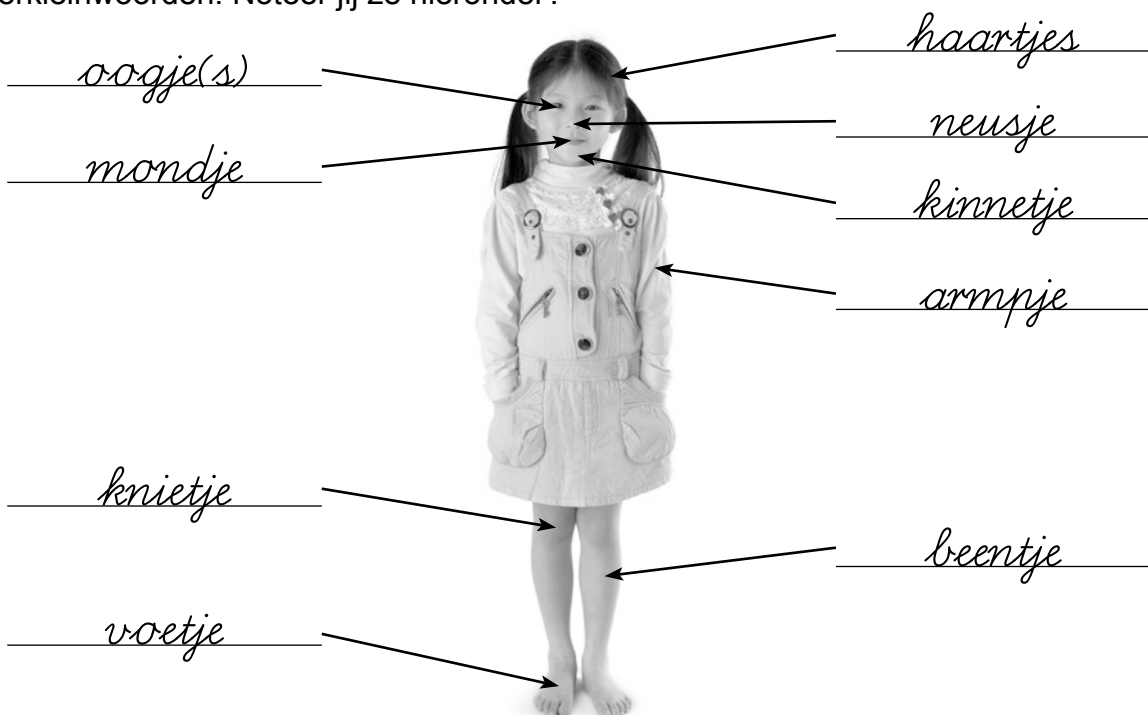
Enkele uitzonderingen:

- Eén enkele klinker aan het einde van het woord verleng ik:
oma wordt *omaatje* – *café* wordt *cafeetje* – *ski* wordt *skietje* –
foto wordt *fotoetje*
- In de lettergreep voor *-etje* verdubbel ik:
bal wordt *balletje* – *bril* wordt *brilletje*
- Ik schrijf *'tje* na een *u* (uitgesproken als 'oe') en na een medeklinker + *y*:
tiramisu'tje – *baby'tje*

Er zijn ook verkleinwoorden die je niet 'groter' kunt maken:

meisje – sneeuwklompje – sprookje

Als een kleuter de delen van zijn lichaam moet aanduiden, gebruikt hij meestal verkleinwoorden. Noteer jij ze hieronder?

Wat zijn 'trappen van vergelijking'?

'Leuk' is een bijvoeglijk naamwoord. Maar sommige dingen zijn leuker dan leuk. Om dat uit te drukken, gebruiken we de 'trappen van vergelijking'.

*Dit is een **leuke** mop.*

*Ik ken een mop die nog **leuker** is.*

*Dit is echt de **leukste** mop ooit.*

Dat kun jij zelf ook!

	<i>mooist</i>			<i>gekst</i>			<i>duurst</i>	
mooier	1	<i>mooi</i>	gekker	1	gek	duurder	1	<i>duur</i>
2		3	2		3	2		3

Ken je ook deze 'speciale gevallen'?

	<i>minst</i>			<i>liefst</i>			<i>best</i>	
<i>minder</i>	1	weinig	<i>liever</i>	1	graag	<i>beter</i>	1	goed
2		3	2		3	2		3

De trappen van vergelijking worden gebruikt om een of meerdere zaken met elkaar te vergelijken. Ga in deze tekst op zoek naar trappen van vergelijking. Noteer ze in de tabel en vul de tabel aan met de andere trappen van vergelijking.

Kun je een orkaan voorspellen?

Orkanen komen meestal voor tijdens de warmste maanden van het jaar. Het zeewater is dan namelijk het warmst. Die maanden noemen we het orkaanseizoen. Langs de oostkust van de Verenigde Staten loopt het orkaanseizoen van 1 juni tot en met 30 november. Een tijdje geleden hebben de beste wetenschappers alle gegevens over orkanen van 1950 tot 2003 in de computer gestopt. De uitkomst van het onderzoek was dat 96 procent van de hevigste orkanen plaatsvond na 1 augustus. Ook in Zuidoost-Azië en Australië proberen wetenschappers orkanen te voorspellen. Maar een orkaan kan in principe het hele jaar door ontstaan. Zelfs tijdens het orkaanseizoen is het onmogelijk om te voorspellen op welke dag een orkaan zich zal vormen.

Bron: Geert Bouckaert en professor Manuel Sintubin, *Als de aarde haar spierballen laat rollen*, Lannoo, 2008.

<i>mooi</i>	<i>mooier</i>	<i>mooist</i>
<u> <i>warm</i> </u>	<u> <i>warmer</i> </u>	<u> <i>warmst</i> </u>
<u> <i>goed</i> </u>	<u> <i>beter</i> </u>	<u> <i>best</i> </u>
<u> <i>hevig</i> </u>	<u> <i>heviger</i> </u>	<u> <i>hevigste</i> </u>

In dagelijkse situaties het middel en de voorwaarde vaststellen (vraag 1c)

In concrete taalgebruikssituaties de componenten van het communicatieproces aanduiden: de bedoeling (vraag 1b, 2b)

Oriëntatievragen beantwoorden (vraag 1e)

De bron van een tekst aanduiden (vraag 2f)

Lees eerst aandachtig deze tekst. Beantwoord dan de vragen.

Het experiment van Jane Elliott

Toen Jane Elliott les gaf op een Amerikaanse basisschool was de scheiding tussen blank en zwart nog niet afgeschaft. Jane Elliott had allemaal blanke kinderen in de klas en wilde hen laten voelen hoe het zou zijn om zwart te zijn. Of eigenlijk hoe het zou voelen om anders behandeld te worden. Ze had de kinderen zwart kunnen schminken, maar dat zou geen effect hebben. Er is natuurlijk een heel groot verschil tussen zwart geschminkt worden en zwart zijn. Er moest een verschil komen tussen de kinderen waar ze niets aan konden doen.

Dat deed Jane Elliott op de volgende manier:

Ze verdeelde de klas in twee groepen: de kinderen met blauwe ogen en de kinderen met bruine ogen. En ze vertelde dat mensen met bruine ogen beter, slimmer en mooier waren dan mensen met blauwe ogen. Ze mochten langer pauze houden en zaten vooraan in de klas. De kinderen met blauwe ogen mochten niet overal op de speelplaats komen en ze mochten niet met de kinderen met bruine ogen spelen. De kinderen met blauwe ogen kregen ook een sjaaltje om, zodat je al van een afstand goed kon zien dat ze bij de blauwe-ogengroep hoorden.

De juffrouw deed vanaf toen heel aardig en positief tegen de kinderen met bruine ogen en tegen de blauwe ogen deed ze alsof ze dom waren. Als een kind met bruine ogen een vraag stelde zonder zijn vinger op te steken zei ze: "Wat goed dat je een vraag stelt en wat een slimme vraag!" Als een kind met blauwe ogen een vraag stelde zonder zijn vinger op te steken zei ze: "Wat onbeschoft om te praten zonder je vinger op te steken! Zie je wel dat kinderen met blauwe ogen asociaal zijn!"

De kinderen vonden het een beetje raar omdat ze nog nooit hadden gehoord dat de kleur van je ogen iets uitmaakt. En ze vonden het ook niet leuk dat ze niet meer met hun vriendjes mochten spelen die een andere kleur ogen hadden. Maar toch gingen ze zich al gauw anders gedragen dan normaal. De bruine ogen gingen de blauwe ogen pesten, ze wilden zelfs niet meer met hun vriendjes spelen. En als de blauwe ogen iets raars deden of boos werden omdat ze minder mochten, zeiden de kinderen met bruine ogen: "Zie je wel, het klopt wat de juf zei. Mensen met blauwe ogen zijn dom en agressief." Er ontstonden in één dag twee groepen in de klas, die daarvoor altijd normaal en gezellig was geweest.

En er veranderde nog meer. Een meisje met bruine ogen dat altijd erg verlegen was, werd ineens een stuk minder verlegen. Kinderen met bruine ogen die lezen moeilijk vonden, werden daar ineens stukken beter in. In de groep met blauwe ogen ging het omgekeerd. Een jongen met blauwe ogen die altijd een grote mond had, werd stiller. En kinderen met blauwe ogen die goed waren in lezen, hadden daar ineens meer moeite mee.

De volgende dag vertelde de juffrouw dat ze een fout had gemaakt. Het was eigenlijk juist andersom: mensen met blauwe ogen waren beter dan mensen met bruine ogen. De kinderen met de blauwe ogen mochten de sjaltjes aan de anderen geven. Nu zou je denken dat de blauwe ogen de bruine ogen gingen pesten, maar dat viel mee. Zij waren minder onaardig tegen de bruine ogen dan de bruine ogen de dag ervoor tegen hen. Hoe zou dat komen? Doordat blauwe ogen inderdaad beter en liever zijn? Of omdat ze wisten hoe het voelde als je uitgesloten wordt?

Meer lezen?

Dat zou ik nooit doen

Bette Westera & Naomi Tieman

De Fontein, 2012

a Wat is het beroep van Jane Elliott?

leerkracht (of juf, onderwijzeres)

b Aan welke voorwaarde moesten de kinderen de eerste dag voldoen om in de 'goede' groep te zitten?

bruine ogen hebben

En de dag erna?

blauwe ogen hebben

c Wat was de bedoeling van Jane Elliott?

Ze wou dat de kinderen wisten hoe het voelt om uitgesloten te worden.

d Heb je zelf al eens ondervonden dat je werd uitgesloten? Vertel erover. Heb je zelf al eens iemand uitgesloten?

eigen invulling

e Wat is de bron?

f Hoe zou het komen dat de blauwe ogen de tweede dag minder onaardig waren tegen de bruine ogen dan de bruine ogen de dag voordien waren tegen hen?

boek: Dat zou ik nooit doen

Omdat ze al ondervonden hadden hoe het voelt om uitgesloten te worden.

g Wat hebben de teksten 'Apartheid in de VS' en 'Het experiment van Jane Elliott' met elkaar gemeen?

Ze gaan allebei over apartheid, het verschil tussen blank en zwart, discriminatie.

h Wat is het verschil tussen de twee teksten?

Het ene is een experiment, het andere is echt gebeurd.

i Zoek het antwoord op een van deze twee vragen op het internet. Als je tijd over hebt, zoek je beide vragen op.

1 Wat waren de gevolgen van het experiment voor Jane Elliott?

2 Wat waren de gevolgen voor het verdere leven van Rosa Parks?

1 De kinderen van Jane Elliott werden gepest en de winkel van haar vader ging failliet, maar internationaal krijgt ze veel roem en lof.

2 Rosa Parks moest voor de rechter verschijnen omdat ze haar boete niet wilde betalen. Ze haalde haar gelijk en de rechter verklaarde de scheiding tussen blank en zwart ongrondwettig.

Beluister de tekst over 'Flipping the classroom'. Beantwoord de vragen waarop je het antwoord weet. Beluister daarna de tekst nog een tweede keer. Vul nu de nog ontbrekende antwoorden in.

Wat is het idee achter 'flipping the classroom'? Kruis aan.

- klassikale les en huiswerk omwisselen
- minder huiswerk
- geen klassikale lessen meer
- meer huiswerk en minder naar de les

Zet het principe van 'flipping the classroom' in de juiste volgorde?
Nummer van 1 tot 4.

- 1 De leerlingen krijgen de theorie van de les op YouTube te zien als huiswerk.
- 4 De lestijd op school wordt gebruikt om oefeningen te maken.
- 3 De kernpunten van de les worden in de klas herhaald.
- 2 De leerlingen noteren vragen voor de volgende dag.

Wat zijn screencasts? Kleur het juiste bolletje.

- Dat zijn informatieve documentaires.
- Dat zijn korte instructiefilmpjes waarin een kernbegrip uitgelegd wordt.
- Dat is een reeks foto's van de opbouw van een bordplan.
- Dat is een kast waarin de computer geplaatst kan worden.

Je hoorde of zag verschillende voorbeelden van screencasts. Geef er één.

spiegeling of de stelling van Pythagoras

Hoe kunnen leerlingen hun eigen leerproces sturen?

Ze bekijken thuis de leerstof op hun eigen tempo.

De meningen over die vorm van onderwijs zijn verdeeld. Vul de oorzaak of het gevolg in.

oorzaak	gevolg
<i>flipping the classroom bij mijn kinderen op school</i>	Ik zoek een andere school voor mijn kinderen, of laat ze thuis!
Vroeger ging bijna de volledige les op aan theorie.	<i>De leerlingen moesten op het einde van de les snel oefeningen maken en thuis afwerken.</i>

Noteer of het om een mening (M) of een feit (F) gaat.

Het is leuk dat alle leraars de theorie thuis laten voorbereiden.

M

Iedereen die een computer met internet heeft, kan iets op YouTube zetten.

F

's Avonds discussiëren leerlingen over de leerstof.

F

Je hoorde vier verschillende reacties. Welke reactie sluit het dichtst aan bij jouw mening? Waarom?

eigen invulling

Wat zijn de nadelen van YouTube-filmpjes? Geef er twee.

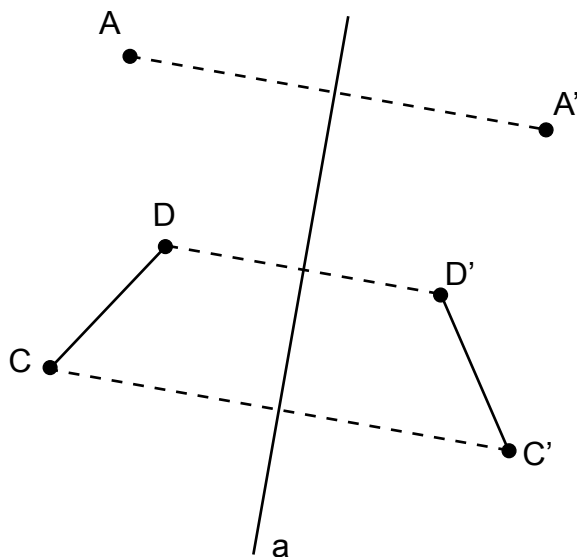
1 *De filmpjes worden niet altijd gecontroleerd en kunnen dus fouten bevatten.*

2 *Voor en na de filmpjes komt er reclame.*

Bekijk nu het filmpje over de les van meester Arno. Wat is de bedoeling van meester Arno in het filmpje?

Hij legt uit hoe je punten en rechten kunt spiegelen op een rechte. Je kunt het filmpje gebruiken als voorbereiding op een toets.

Heb je goed opgelet? Spiegel het punt A en het lijnstuk [CD]. Misschien werkt 'flipping the classroom' wel voor jou.

Beluister de tekst over 'Flipping the classroom'. Beantwoord de vragen waarop je het antwoord weet. Beluister daarna de tekst nog een tweede keer. Vul nu de nog ontbrekende antwoorden in.

Wat is het idee achter 'flipping the classroom'?

De klassikale les wordt omgewisseld met het huiswerk.

Zet het principe van 'flipping the classroom' in de juiste volgorde? Nummer van 1 tot 4.

- 1 De leerlingen krijgen de theorie van de les op YouTube te zien als huiswerk.
- 4 De lestijd op school wordt gebruikt om oefeningen te maken.
- 3 De kernpunten van de les worden in de klas herhaald.
- 2 De leerlingen noteren vragen voor de volgende dag.

Wat zijn screencasts?

korte instructiefilmpjes waarin een kernbegrip wordt uitgelegd

Je hoorde verschillende voorbeelden van screencasts. Geef er één.

spiegeling of de stelling van Pythagoras

Hoe kunnen leerlingen hun eigen leerproces sturen?

Ze bekijken thuis de leerstof op hun eigen tempo.

De meningen over deze vorm van onderwijs zijn verdeeld. Iedereen Vul de oorzaak of het gevolg in.

oorzaak	gevolg
<u>flipping the classroom bij mijn kinderen op school</u>	Ik zoek een andere school voor mijn kinderen, of laat ze thuis!
Vroeger ging bijna de volledige les op aan theorie.	<u>De leerlingen moesten op het einde van de les snel oefeningen maken en thuis afwerken.</u>

Noteer of het om een mening (M) of een feit (F) gaat. Verklaar telkens je antwoord.

Je kunt een leraar niet zomaar vervangen door filmpjes. M

eigen invulling

YouTube is niet zo goed als een onderwijsleergesprek. M

eigen invulling

Iedereen die een computer met internet heeft, kan iets op YouTube zetten. F

eigen invulling

's Avonds discussiëren de leerlingen van Erwin Meyers via een Twitter-account over de leerstof. F

Op de Twitter-account kan de leerkracht zien dat de leerlingen discussiëren.

Welke van deze vier reacties sluit het dichtst aan bij jouw mening? Leg ook uit waarom.

eigen invulling

Met welke mening ben je het helemaal niet eens? Waarom niet?

eigen invulling

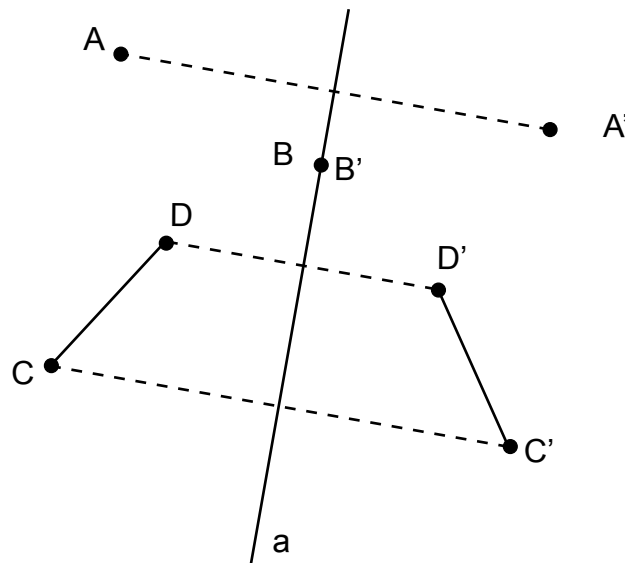
Wat zijn de nadelen van YouTube-filmpjes? Geef er twee.

- 1 *De filmpjes worden niet altijd gecontroleerd en kunnen dus fouten bevatten.*
- 2 *Voor en na de filmpjes komt er reclame.*

Wat is de bedoeling van meester Arno in het filmpje?

Hij legt uit hoe je punten en rechten kunt spiegelen op een rechte. Je kunt het filmpje gebruiken als voorbereiding op een toets.

Heb je goed opgelet? Spiegel de punten A en B en de rechte |CD|. Misschien werkt 'flipping the classroom' wel voor jou.

Welke tip krijg je op het allerlaatste beeld nog mee?

Je moet het filmpje zoveel mogelijk imiteren en inoefenen.

Welk bericht vind je normaal gezien op zo'n laatste beeld met: WAARSCHUWING?

bv. thuis niet proberen, niet geschikt voor gevoelige kijkers, niet geschikt voor kijkers jonger dan 16 jaar ...

Oriëntatievragen beantwoorden (vraag 1e)
De inleiding herkennen (vraag 2c)
Woorden opzoeken (vraag 2g, 2h)

Lees eerst aandachtig deze tekst. Beantwoord dan de vragen.

Apartheid in de VS

In 1955 was er veel discriminatie in Amerika. Zwarte mensen mochten minder dan blanke mensen en er waren aparte scholen, restaurants en wc's voor zwarten. In de bus hadden ze speciale plekken, achterin. Ze mochten niet op andere plekken gaan zitten, ook niet als het zwarte gedeelte vol was.

inleiding

Rosa Parks was een zwarte vrouw die met de bus ging. Ze ging zitten in het gedeelte voor zwarte mensen, zoals het hoorde. Toen het drukker werd in de bus en alle stoelen voor blanke mensen bezet waren, kwam er een blanke man naar haar toe die zei dat ze voor hem op moest staan. Volgens de regels zou Rosa haar plaats af moeten staan, maar dat deed ze niet. Ze bleef zitten. Ook toen de buschauffeur haar vertelde dat ze op moest staan. Rosa Parks werd gearresteerd door de politie en kreeg een boete. Maar die weigerde ze te betalen.

Rosa Parks vond de ongelijkheid tussen blank en zwart niet eerlijk en wilde er niet aan meedoen. Naar aanleiding van haar actie in de bus kwam er een busboycot in de stad. De zwarte mensen gingen niet meer met de bus. Dat kostte de busmaatschappij zoveel geld dat ze bijna failliet ging. Uiteindelijk werd de scheiding voor zwart en blank in de bus afgeschaft. En daarna steeds meer andere regels ook.

Nu is het bijna niet meer te geloven dat zoveel mensen toen vonden dat iemand met een andere huidskleur anders behandeld moest worden.

slot

Meer lezen?
Dat zou ik nooit doen
Bette Westera & Naomi Tieman
De Fontein, 2012

- a Zoek het woord apartheid op in de tekst. Noteer de verklaring.

de ongelijkheid tussen blank en zwart

- b Waarvoor staat VS?

Verenigde Staten

c Geef drie voorbeelden van de aparte behandeling van blanken en zwarten.

1 aparte scholen

2 aparte restaurants

3 aparte wc's (zwarten achteraan in de bus)

d Wanneer besloot de busmaatschappij uiteindelijk om de scheiding voor blank en zwart in de bus af te schaffen?

Toen de busmaatschappij bijna failliet ging omdat de zwarten de bus niet meer namen.

e Onderstreep de inleiding met blauw en het slot met groen.

f Uit hoeveel alinea's bestaat het midden?

2

Soorten reclame benoemen (vraag 1d)
Info verzamelen door gerichte vragen te stellen: wie? wat? waar?
wanneer? hoe? (vraag 1a)

1

Sluikreclame

In een toneelstuk, film, televisieserie of boek wordt reclame gemaakt voor een bestaand commercieel product, terwijl aan de kijker of lezer niet volledig duidelijk is gemaakt dat het om reclame gaat. Het is verborgen reclame, zodat je onbewust beïnvloed wordt.

2

Spam

Reclame waarbij ongevraagde e-mails verzonden worden om (illegale) producten te verkopen.

3

Reclamebord (billboard)

Reclame-uitingen die in de openbare ruimte geplaatst worden.

4

Geurreclame

Het toevoegen van geur tijdens beeldreclame. Reclame is het meest effectief als alle vijf de zintuigen worden gebruikt. Het effect van beeldreclame zal dus groter zijn wanneer niet alleen het gehoor en het gezichtsvermogen, maar ook de reukzin wordt aangesproken. Geuren zouden je meer in de stemming brengen om iets te kopen. Je wordt onbewust beïnvloed.

5

Suggestieve reclame

Reclame die een beroep doet op menselijke gevoelens om producten te kunnen verkopen: door dingen te beloven die niet goed waargemaakt kunnen worden. Men probeert eent te verkopen. Het product zelf is minder belangrijk.

6

Misleidende reclame

Er wordt een voorstelling van zaken gegeven die onjuist is en de consument op het verkeerde been zet.

a Bekijk aandachtig deze foto. Voor welk product maakt men hier reclame?

Duracell

b Hoe probeert men de aandacht te trekken? Kruis aan.

- door mensen gerust te stellen
- door mensen op een agressieve manier te benaderen
- door mensen te doen verlangen naar het product
- door mensen te verrassen door iets te laten zien wat eigenlijk niet kan

c Kleur het juiste bolletje. Dit is een voorbeeld van:

- geurreclame
- sluireclame
- reclamebord
- spam

Verwijswoorden verbinden met het corresponderend antecedent (vraag 6)
Signaalwoorden in een context gebruiken (vraag 7)

Wat zijn signaalwoorden?

Signaalwoorden zijn korte woordjes of woordgroepen. Ze leggen een verband tussen verschillende delen van een zin of zinsdeel. Ze zorgen voor structuur in een tekst.

Er bestaan verschillende soorten signaalwoorden. Ze duiden allemaal een verband aan. Er zijn signaalwoorden van:

- **tijd** (toen, dan, daarna ...)
- **tegenstelling** (maar, echter ...)
- **vergelijking** (zoals, als ...)
- **oorzaak en gevolg** (omdat, zodat, doordat, waardoor ...)
- **middel** (daarmee, met, met behulp van ...)

a Noteer telkens de woorden waarnaar het verwijswoord verwijst.

Kun je een tsunami voorspellen?

Tsunami's ontstaan niet uit zichzelf. Ze zijn altijd het gevolg van een ander verschijnsel.

Ze verwijst naar tsunami's

Wetenschappers houden de zeebodem goed in de gaten. Ze volgen alle bewegingen op de zeebodem en het wateroppervlak.

Ze verwijst naar wetenschappers

De onderzoekers kunnen een tsunami niet voorspellen. Maar zodra hij ontstaat, slaan ze onmiddellijk alarm.

eentje verwijst naar tsunami

ze verwijst naar onderzoekers

Alle landen krijgen een lijst van kusten waar de tsunami aan land zou kunnen gaan. De wetenschappers proberen ook het uur dat dat zal gebeuren zo goed mogelijk in te schatten.

dat verwijst naar de tsunami gaat aan land

De regering leidt de mensen naar hoger gelegen gebieden. Ze drukt hen op het hart om uit de buurt van rivieren te blijven. Daarlangs vindt het zeewater immers een makkelijke ingang tot het land.

ze verwijst naar de regering

daarlangs verwijst naar rivieren

Bron: Geert Bouckaert en professor Manuel Sintubin, *Als de aarde haar spierballen laat rollen*, Lannoo, 2008.

Informatie verzamelen door gericht vragen te stellen: Wie? Wat? Waar? Wanneer? Hoe? (vraag 1a)
Soorten reclame benoemen (vraag 1d)
In concrete taalgebruikssituaties de componenten van het communicatieproces aanduiden: de bedoeling (vraag 1b, 2b)
Woorden opzoeken (vraag 2g, 2h)

Bekijk de illustratie aandachtig en lees de begeleidende tekst.

Jaren 70: Shell hielp apartheid-terreur in Zuid-Afrika

Door zakenrelaties met Zuid-Afrika steunden bedrijven zoals Shell het apartheidsregime. De anti-apartheidsbeweging riep aan het eind van de jaren 70 op tot een boycot van Shell. Veel mensen reden jarenlang de benzinepompen van Shell voorbij.

a Wie is de zender van deze boodschap? Kruis aan.

- Shell
- terreur
- Zuid-Afrika
- niet gegeven

b Zoek de woorden boycot en terreur op in je woordenboek. Noteer de verklaring.

boycot: uitsluiting, bepaalde producten niet meer kopen
terreur: georganiseerd geweld

c Wat is de bedoeling van deze affiche?

mensen aanzetten om niet meer bij Shell te tanken

d Welk soort reclame is dit? Kruis aan.

- misleidende reclame
- slukreclame
- spam
- Dit is geen reclame.